

Min ungdom

af Gunnar Carl Sørensen (1911-1990)

– redigeret af Søren Sørensen

Gunnar Carl Sørensen voksede op i Thisted, hvor han også levede en stor del af sit voksenliv indtil 1953. Artiklen gengiver hovedparten af hans erindringer fra 1914 og frem til 1937. Udvalgelsen er foretaget af hans søn Søren Sørensen, der også indleder artiklen.

Da vi i 1997 markerede 150 året for J. P. Jacobsens fødsel, gik vi nogle stykker ned til en café på Nytorv, litteraturforskeren J. F. Billeskov-Jansen, digteren Knud Sørensen, gymnasiets rektor, og da vi trådte op på trappestenen, læste jeg i den grå granit bogstaverne S I N G E R. Det var en hilsen fra min bedstefar som i 1914 havde etableret sit agentur for det dengang verdensberømte symaskinefirma. I trebindsværket Thisted's historie figurerer han på et fotografi af Singers sy- og tilskærerkursus i 1927 (II s. 130).

I perioder af ungdomsårene opholdt min far sig på andre steder i landet; det var noget mor og jeg hørte meget om de lange vinteraftner, for han var en gudbenådet fortæller. I perioder mellem 1945 og 1953 arbejdede han tilsvarende andre steder, for de britiske besættelsesstyrker i Tyskland, ved inddæmningen af Vestamager, som formand på den statslige ungdomsarbejdslejr på Kongens Hede ved Lemvig. Det var ham umuligt at udholde at være arbejdsløs, og efter det tyske sammenbrud i 1945 var der langt mellem arbejdsmulighederne i Nordthy for en jord- og betonarbejder, eller i øvrigt hvad-somhelst-arbejdsmand. Eller han videreuddannede sig ved Teknologisk Institut.

I 1953 flyttede familien fra Thisted; han havde da fået en fast stilling som vejformand ved Nakskov kommune, og der blev han resten af sine dage. Nedenstående er udateret, men må antages at stamme fra 1980'erne. Teksten bringes med min fars oprindelige kommatering.

Mine første leveår

Mine første leveår tilbragte jeg i Horsens, hvor min mor havde en lille viktualiebutik, hovedsagelig med hjemmelavet pålæg og salater.

Far var singeragent. Han solgte symaskiner på afbetaling [...]

Jeg var den yngste af en flok på syv, siden er der kommet flere til, men derom senere¹.

[...] (Om udbruddet af 1. verdenskrig august 1914) Men snart skulle en endnu større begivenhed indtræffe i mit unge liv:

REJSEN NORDPÅ.

Far var som tidligere nævnt agent for Singer og må formodentlig have gjort det godt, for han var blevet forfremmet til forretningsfører i Thisted. Jeg anede selvfølgelig ikke, hvor i verden det var, men min store søster Anna², som besad en mægtig fantasi, fortalte os mindre, at det var langt langt nordpå, og at der var både isbjørne og ulve, så det lød jo vældigt spændende.

Vi havde i øvrigt fået en lillesøster på det tidspunkt, så det var en stor familie plus indbo, der den 1. oktober 1914 begav os på den uendeligt lange rejse nordpå. Vi startede med at rejse til Vejle, hvor vi blev indkvarteret hos forskellige af familiens venners venner for så næste morgen at starte på den lange rejse. Selvfølgelig var det en stor oplevelse, så meget mere som det var min første rejse overhovedet.

Der var dengang meget store uopdyrkede arealer, og disse hedestrækninger blev i Annas fantasi til ørkenland, og en enkelt hare, der rejste sig på bagbenene og kiggede efter os, fik jeg at vide, var en løve, men at vi var i sikkerhed når blot vi sørgede for at holde vinduerne lukket.

Ud på natten, jeg havde sovet længe, holdt toget stille, og vi måtte alle ud. Det var mørkt, blæsende og koldt, og vi skulle gå et meget langt stykke hen til en stor damper, hvor kulrøgen steg til vejrs fra hele to skorstene, som mærkeligt nok sad i hver sin side, og ikke bag hinanden, som på de dampere jeg hidtil havde set billeder af. Nå, men denne damper skulle bringe os over noget mørkt og uhyggeligt udseende vand over til den anden side af Oddesund. Ankommen hertil skulle vi igen gå et meget langt stykke vej, men her slipper min erindring op. Jeg sov fast, for næste morgen at vågne op et helt fremmed sted i en helt fremmed by.

I vort nye hjem

Min bror Villy³ og jeg gik selvfølgelig straks på opdagelse i de nye omgivelser. Ned i gården, et efter vor opfattelse stort brolagt område med et portrum og en lukket port ud til en smøge. Der var tre lokummer og et stinkende pissoir, men det mest spændende var en stor værkstedsbygning, et rigtigt karetmagerværksted.

Biler var jo endnu en sjældenhed. Dyrnlæge Christensen kørte rundt i S 1 og mekaniker Dissing i S 2⁴, og flere var der ikke.

Udover karetmagerne var der også et sadelmagerværksted, og på førstesalen, hvortil der førte en udvendig trappe, havde husets ejer sit snedkerværksted, et pragtfuldt lokale hvor det duftede af træ og lim. Her arbejdede tre flinke svende, og her har jeg tilbragt mange gode timer med at snitte dyr af affaldstræ da jeg blev lidt ældre.⁵

Den første morgen? Da vi havde orienteret os i gården og de nærmeste omgivelser, skulle vi op og fortælle mor om alt det nye vi havde set. På vejen op så vi et syn der bragte os helt fra koncepterne.

Køkkendøren til naboeligheden stod åben, og i stuen indenfor sad en mægtig svær dame i en lænestol og røg på en stor cigar. Sådan et syn havde vi aldrig set før, og vi stormede ind til mor og råbte:

- Mor, mor, der sidder en tyk dame derinde og ryger cigar!

Mor fik selvfølgelig travlt med at lukke køkkendøren og tysse på os, men hun var da nysgerrig nok til at skulle have en nærmere beskrivelse af underet.

I facaden til Nytorv var der hele fire butikker: en lille hjørnebutik med lamper og elartikler, en frisørsalon, fars Singerbutik og en lingeriforretning hvis indehaver var gift med ovennævnte kraftige dame.

Mine første år i Thisted skulle dog vise sig at blive mindre lykkelige. Der var jo krig⁶, og der var rationering på alt. Vores daglige kost var rugbrød med margarine, kartofler og sovs, og mælkeretter. Kød fik vi kun om søndagen, ellers var det fisk, men det var nu heller ikke så dårligt.

Vi sultede ikke, men det var selvfølgelig fejlernæring, og det medførte da også at jeg fik noget skidt med hævede mandler og betændte øjne.

I lang tid forsøgte mor at kurere på det med forskellige gode råd fra kloge mænd og koner. Bl.a. drak jeg i længere tid en slurk havvand morgen og aften. Det smagte ikke godt, men det har nok ikke været helt tosset.

Nå, men da det ikke hjalp, måtte mor jo til sidst henvende sig til lægen, amtslæge Bartsch⁷, en mægtig bulderbasse, som foreskrev en kur med øjendråber og levertran, begge dele lige ubehageligt, men der var ingen

Singer Sørensens børneflokk 1922: Gunnar står længst til højre. Bagest fra venstre står Karen, Villy, Jens (der 1924 udvandrede til Canada) og Gerda (død ca. 1938). Forrest fra venstre er det Asta, Anna, Else (der blev boende i Thisted til sin død), Rigmor, Inger og Gunnar.

pardon. Når medicinen var så dyr, skulle den så sandelig også bruges.

Desuden skulle jeg gå med kasket og de fra morfar nedarvede blå briller, så jeg lignede en lille gammel mand og måtte høre mange spydigheder fra kvarterets andre drenge. Levertranen har jo nok alligevel virket, for efter to års forløb kunne jeg aflægge det forhadte udstyr, og det var så heldigt at det faldt sammen med min start i skolen.

Dengang gik vi i skole fra otte til tolv og igen fra fjorten til seksten, så lærerne kunne nå hjem og få deres varme mad og en middagssøvn. Ved skoletids begyndelse blev porten låst når det ringede ind, hvorefter gårdvagten gik ud og noterede dem der ikke var nået indenfor. Dog ikke lærerne. De gik ind gennem inspektørens privatindgang.

Var man ikke sluppet ind før der blev låst, var det ensbetydende med en times eftersidning, hvilket var meget generende da vi så godt som alle havde byplads efter skoletid.

Skoletiden

Om skoletiden er der ikke meget at fortælle.⁸ Vi havde nummer i klassen efter karakterbogen, og det mest spændende var de fire gange årlig vi havde bogen med hjem til underskrift. Havde man holdt sin plads?

Jeg var til fars store ærgrelse en evig nummer to.

Jeg tror såmænd ikke at Svend Erik⁹ var bedre begavet end jeg, men havde de dejligste lyse krøller og retfærdigvis også bedre orden med skriftligt arbejde. Ved oprykning

til sjette klasse måtte jeg dog forevise en bog hvoraf det fremgik at jeg var nr. fem. Hvilket far tog meget unådigt op, indtil jeg fik ham overbevist om at det skyldtes at der var tre oversiddere – som per tradition indtog de første tre pladser.

Nå, ved næste karaktergivning var stillingen genoprettet, og Svend Erik og jeg sad atter ved forreste bord.

Som det fremgår af ovennævnte, klarede jeg mig godt i skolen undtagen i gymnastik. F.eks. havde lærer Hald, Bondehald kaldet, den uskik at hjælpe os over bukken med et svirp af spanskrøret. Så var det bedre i sommerhalvåret. Såvel på badeanstalten som på fodboldbanen var jeg mellem de bedste.

På et vist tidspunkt var der tale om at jeg skulle i mellemskolen, men da det indebar at jeg skulle overflyttes til realskolen, sagde jeg til fars store lettelse nej tak. Det omsyede tøj og træsko hørte lissom ikke rigtig hjemme mellem de mere velklædte bourgøjserbørn.

Nu skal I ikke få den opfattelse at det var bar bedrøvelighed alt sammen. Far var af naturen en festlig og glad mand, og det var kun besværet med at skaffe udkommet til så stor en familie der gjorde at han somme tider var noget kort for hovedet. Han kunne også være virkelig hyggelig, selv om hans tålmodighed havde en meget lav tærskel når han skulle undervise os i whistspillets finesser. Det var også ham der lærte mig at spille skak, som den eneste af flokken. Det var meget hyggeligt så længe det stod på, men da vi nåede dertil at jeg vandt hver gang, mistede han fuldstændig interessen for det ædle spil!¹⁰

Min søster Karen, der var i boghandlerlære¹¹, lærte at spille orgel for at kunne spille i kirken, katolsk-apostolsk menighed¹² som vi tilhørte. Det medførte at vi også fik orgel hjemme, og jeg mindes med glæde de aftener hvor vi alle samledes om orgelet og sang efter højskolesangbogen. Aakjær var jo også et helt nyt og spændende emne. Dertil kom

Tjenestekarlen ved selvbinderen er fra familiealbummet. Årstal og sted ikke oplyst.

genforeningen¹³ der gjorde at der var en stor national vækkelse, og alle de gamle fædrelandssange blev sunget med stor begejstring. Det var jo før radioens tid, så vi måtte selv sørge for underholdningen, og det gjorde vi i udstrakt grad.

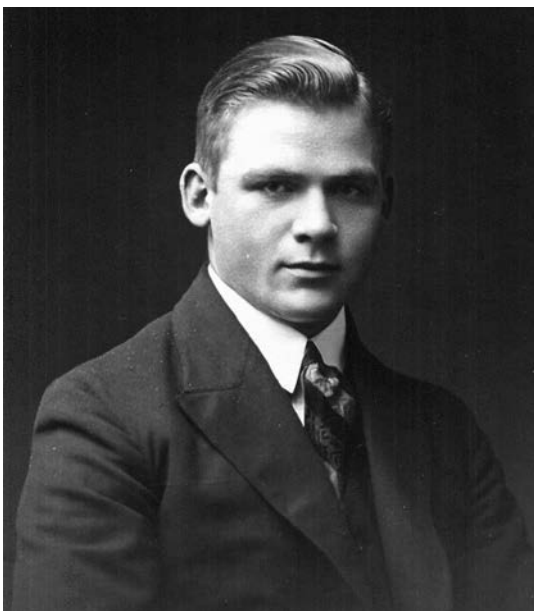
Ungdomsår

Jeg havde truffet aftale med en smedemester, far til en af mine kammerater, at jeg kunne komme i lære hos ham når jeg kom ud af skolen. Det ville imidlertid betyde at jeg skulle bo hjemme i læretiden. Men med syv-otte hjemmeboende børn i en treværelses lejlighed var det trangt med pladsen, så det var en befrielse for mine forældre da jeg indvilgede i at tage i hvert fald et år på landet, så jeg kunne tjene nogle penge selv.

Således gik det til at jeg den første maj 1925 tiltrådte en plads som jorddreng på Engbjerggård¹⁴ til den fyrstelige betaling af 180 kroner. For et helt år.

Det var overraskende så hurtigt jeg faldt til i et for mig helt ukendt miljø, men det skyldtes nok for en stor del den gode forplejning, der jo var helt forskellig fra hvad jeg var vant til. Jeg blev der i to år og voksede mig stor og stærk, hvorefter jeg tog plads på en større gård nærmere byen, dér som andenkarl. Jeg var begyndt at gå til gymnastik i gymnastikforeningen, og til min egen store overraskelse blev jeg meget hurtigt endog meget skrap til det. Det hang selvfølgelig sammen med min fysiske udvikling, men det var jeg ikke selv klar over.

Nu var jeg blevet vant til arbejdet på landet og befandt mig faktisk godt ved det. Jeg tjente fire forskellige steder i de syv år jeg blev på min hjemegn og havde det rigtig godt. Gennem min deltagelse i Gymnastik- og Ungdomsforeningen havde jeg fået mange kammerater og havde egentlig et godt og tilfredsstillende ungdomsliv.

Gunnar Sørensen som højskoleelev ca. 1930.

Så var jeg på session og blev til fars store glæde udtaget til trænkonstabel, en våbenart han selv havde ligget ved. Nå, men jeg havde trukket frinummer og blev ikke indkaldt, og da jeg havde lagt ca. 500 kroner op, mente jeg godt jeg kunne tillade mig at bruge nogle af dem på et højskoleophold, så meget mere som vores gymnastikleder meget kraftigt opfordrede mig til at tage en delingsføreruddannelse. På Ollerup hvor Niels Bukh¹⁵ var på sit højeste, var alle pladser optaget to år frem, så vi fandt frem til at Vestbirk¹⁶ måtte være det næstbedste.

Her var Christian Hansen, elev fra Ollerup, gymnastiklærer, og det var nogle dejlige timer vi havde med ham. Også dansktimerne med forstanderfruen¹⁷ var inspirerende, og det var i det hele taget en god vinter. [...]

Højskoleopholdet sluttede sidst i marts. Vi var fem kammerater der skulle nordpå, og sammen cyklede vi nordpå fra Vestbirk en dejlig forårmorgen med kurs mod Kjellerup. Her havde en af kammeraterne en tante som

Gymnastikhold med Gunnar Sørensen i forreste række som nr. 1 fra venstre.

var gift med dyrlægen der, og her blev vi godt beværtet og senere anvist soveplads, og efter et solidt morgenmåltid gik turen videre. To af gutterne skiltes vi ved i Møldrup, så var vi tre der fortsatte over Aggersund mod Thisted som vi nåede sidst på eftermiddagen.

Jeg havde fået mod på at se noget mere af Danmark, og gennem avisen havde jeg fået plads på en større gård i Lyngstrup i Nordsjælland. Men her skulle jeg først tiltræde pr. 1. maj, så det var en lang april måned. Dog lykkedes det mig at få noget dagleje rundt omkring, så den tid gik også.

[Her følger et længere afsnit om cykelfærdier gennem Danmark, arbejde på forskellige sjællandske landbrug, fodboldspil, folkedans o.a.]

Samkvemmet med hjemmet var det mindst tænkelige. Jeg skrev hjem en gang imellem, og

mor svarede da også, så jeg vidste så nogenlunde hvordan det stod til. Men nu jeg tænker efter, slår det mig at jeg ikke mindes at far nogensinde har sendt så meget som en hilsen. [...]

På mine frisdage tog jeg nogle gange til København [*fra Gundsølille*]. Min ældste søster, Rigmor¹⁸, var i huset hos en overlæge, for øvrigt i så mange år at hun opnåede at få håndtryk og medalje af den gamle dronning for lang og tro tjeneste, hvad hun var meget stolt af.¹⁹

[Dramatiske forviklinger på nordvestsjællandske arbejdspladser endte med afskedigelse.]

Jeg stod altså uden arbejde i april måned, men da jeg ikke havde været hjemme i fire år, regnede jeg med at de gerne ville se mig, så jeg satte mig på cyklen og kørte til Thisted.

Jeg havde dog ikke været hjemme i ret mange dage, før mor spurgte om ikke snart jeg skulle se mig om efter noget arbejde, og det lykkedes da også at få et daglejerjob på Østergård i Fjerritslev hvor jeg så var, indtil det var på tide at starte mod Rørvig igen.

Her til bragte jeg en dejlig sommer.

Pr. 1. november udløb mit tjenesteforhold hos [NN], og for første gang stod jeg uden arbejde.²⁰ Min søster Gerda²¹ var i mellemtiden blevet gift med en ung fisker, Alex, og de havde skrevet at der var gode muligheder for beskæftigelse dér, så jeg vendte påny tilbage til Thisted. Jeg lejede et værelse på Strandvej og levede mig snart ind i en helt ny tilværelse. Somme tider var der et job på fiskerihavnen, og det sammen med andre småjob gjorde at jeg kunne holde det gående den vinter.

Hen på foråret fik jeg arbejde hos Hvelplund hvor jeg tidligere havde arbejdet, og pr. 1. maj gik turen til Krstrup ved Randers hvor en søn af Hvelplund²² havde købt gård og stod og manglede en karl, men det holdt kun i to måneder. Da jeg efter en noget fugtig aften i Randers ikke kunne komme op søndag morgen, vækkede Aage mig ved at smide en spand vand i hovedet på mig. Det var mere end jeg kunne stå model til, så jeg sprang op og stak ham en lussing. Det syntes ikke at røre ham ret meget, men jeg fandt at grundlaget for fortsat samarbejde var væk og forlangte min afregning, fik den efter nogen diskussion, og allerede samme dag var jeg på vej mod Grenåfærgen og til Rørvig.

Jeg fandt et værelse hos en ældre dame og tjente til livets ophold ved at luge roer, men da roesæsonen sluttede, var der lige pludselig ikke mere arbejde. Jeg flyttede ind i et fiskekur på havnen, levede af bart brød og skummet mælk og hvad jeg kunne bjerge af fisk og frugt.

Det må jo være rygtedes hjemme i Thisted, for en dag fik jeg brev fra min søster Gerda.

Der var arbejde til mig som medhjælper hos en fisker Bergkvist.

Jeg startede så cyklen igen. Ankomsten til Thisted fik jeg et værelse med køkken på Strandvej formedelst 10 kroner om måneden. Arbejdet hos Bergkvist bestod hovedsagelig i en egentlig tur efter muslinger til agn. Sådan en dag indbragte mig 12 kroner, så det kunne lige løbe rundt. Ind imellem var vi også ude med åletrawl, men da det var forbudt fiskeri, skulle vi altid holde skarpt udkig efter fiskerikontrollen.²³ Min svoger og hans far var inde og sidde i 14 dage plus det at de fik grej for ca. 500 kroner konfiskeret, så det var ikke uden risiko. Vi blev nu aldrig taget. Kontrollen vidste at vi alle brugte trawl, men vi skulle jo tages på fersk gerning før han kunne gribe ind.

Det var en helt ny tilværelse for mig. Navnlig pigernes interesse for min person var en stor overraskelse for mig; det var svært at vælge, så jeg nød mit ungarleliv og fløj fra blomst til blomst. Mine søstre præsenterede mig for deres veninder uden at det dog førte til noget bindende.

En af mine gode venner var bokser, og han fik mig overtalt til at deltage i træningen. Jeg var selvsagt ikke nogen født kæmper, men jeg var glad for træningsaftnerne og fandt nogle gode venner dér. Mor syntes det var en mærkelig interesse. En søn af deres nære venner spillede håndbold, og så var det naturligt at jeg også skulle prøve det, men den første aften endte med en flækket overlæbe og tre løse fortænder forårsaget af en modspillers albue, så det blev min første og eneste aften i den sportsgren. Så var boksnings noget mere fredelig. Der havde vi dog handsker på.²⁴

Et møde

En aften vi spillede kort hos Gerdas svigerforældre²⁵, var der også en enlig dame til stede, og dette møde fik følger. Nå, jo, for at sige det

Elsa og Gunnar Sørensen foran en kanonfoto-graf på Rådhuspladsen 1943.

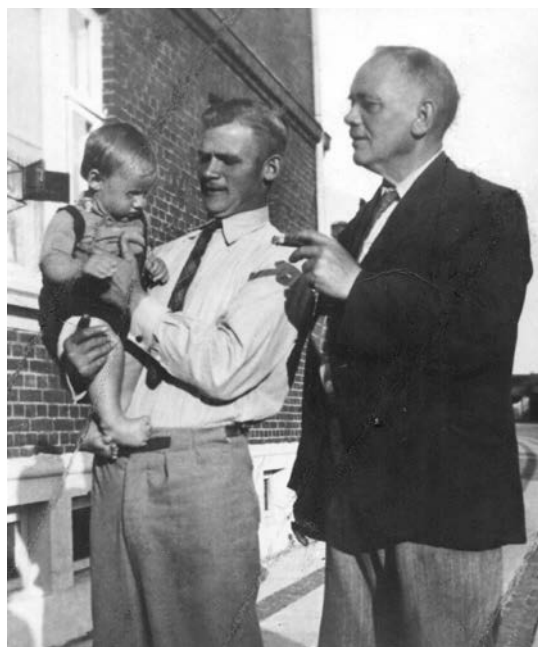
kort. Sådan mødte jeg jeres mor.²⁶ Det blev en særdeles hektisk affære som endte med faderskab og ægteskab. Der var dog ligesom ikke rigtig økonomisk grundlag for at stifte familie med de penge jeg tjente ved fiskeriet, så jeg måtte til at se mig om efter noget mere givtigt.

En broder til Elsas afdøde mand²⁷ var formand hos et havnefirma der gjorde i foder, gødning og brændsel, og jeg fik tilsagn om at få arbejde der når jeg stillede med en fagforeringsbog. På den måde blev jeg havnearbejder og tjente mangen god dagløn.

Det var selvfølgelig udmærket, men der

kunne godt gå lang tid imellem der var skib. Så var der selvfølgelig snekastning om vinteren, og vi havde virkelig sne dengang, så alt i alt syntes jeg vi klarede os meget godt. Vildsundbroen var lige påbegyndt, og det var i hundredvis af mænd der mødte op på arbejdspladsen hver dag for at høre om der skulle være et job. En dag var jeg så heldig at blive antaget. Nå, heldig er måske ikke ordet. Min svoger Alex havde udført noget slæbearbejde med båden og var derigennem blevet godt kendt med formanden, så det er nok den egentlige grund til at jeg og en makker blev antaget som de eneste to den dag.

Der kom skib fra Ålborg daglig med cement, og det var der vi blev sat ind med losning af det, et værre svinearbejde. Da cementskuret var fyldt op, blev jeg sat til jernbinding. Tyve meter lange betonpæle blev banket ned i fjordbunden. Hvor mange der var, husker jeg

Gunnar Sørensen foran Strandvejen 51 med Søren Sørensen den Yngre på armen og den ældre, Singer Sørensen, ved sin side.

ikke, men det var mange. Ind imellem slæbte vi kul ud på rambukken der var dampdrevet. Det foregik ad en ikke alt for sikker pontonbro, og det skete da at en og anden måtte en tur i baljen, men der var kun en meter vand, så hvis man ellers landede på benene, var det kun bukserne der blev våde.

Udgiverens efterskrift

Ved de våde bukser ved Vildsundbroen i efteråret 1937 slutter Gunnar Carl Sørensens manuskript. Mere blev det ikke til. Det gav et stort hul i lokalhistorien; således mangler der glimt

fra de år han virkede som ringdommer i bokseklubben, de vintre han fungerede som gymnastikleder i ØB, arbejdet hos ingeniør Bach på vejene i Thy og Han Herred, episoder fra arbejdspladserne under besættelsen. En episode som da skibsbygger Krogh forgreb sig på en skovl far lige havde købt, og han og mor blev enige om at det for huslejerestancernes skyld nok var klogest ikke at gøre den noget distræte husvært opmærksom på sagen.

Han døde 1990 efter flere år med Alzheimers sygdom. Dagbladet Det fri Aktuelt bragte i november samme år en kronik om hans indsatser i arbejderbevægelsen.

Søren Sørensens noter

- 1 Heriblandt søster Gerda som omtales senere.
- 2 Næstældste søster født 1903, senere gift med en broder til indehaveren af blikkenslagervirksomheden Harald Christensen i Frederiksgade. Min faster Anna blev på den måde tante til maleren og billedkunstneren Erik Spjæt Christensen (1920-1974). Faster Anna bevarede hele sit liv sin mægtige fantasi og fyldte også sine nevøer med vældige eventyr. Som sin broder, »Paderewski« kaldet, var min onkel meget musikalsk, men måtte opgive udøvelsen, da han som mange andre blikkenslagere fik klippet en finger af.
- 3 To år ældre end Gunnar, født 1909; også han tjente på en større gård lige uden for Thisted – og fortsatte i erhvervet som hestepasser ved Statens Serumsinstitut.
- 4 Om dyrlægen vides ikke yderligere, mekaniker Dissing havde værksted i Østergade 54.
- 5 Interessen for at snitte figurer i træ, især dyr, bevarede hele livet; en del pryder endnu i dag familiemedlemmers hjem.
- 6 Første verdenskrig 1914-1918.
- 7 Se også Thisted Købstads historie II p. 95. Axel Ludvig Adolph B. amtslæge fra 1915.
- 8 En sandhed med moderationer. Mor og jeg hørte mange beretninger fra fars skoletid, om bl.a. lærer Nørby, skuespillerinden Ghita Nørbys bedstefar.
- 9 Svend Erik er ikke identificeret.
- 10 Til gengæld bevarede min fader interessen hele livet, og særlig efter at familien i 1953 var flyttet til Nakskov, deltog han i arbejderskakkubbens turneringer. Skakinteressen sprang en generation over, men hans og den ene af sønnesønnernes fælles optagethed var en kilde til glæde for dem begge.
- 11 Født 1905, i lære hos boghandler Buchholtz i Vester-gade, siden gift med en diakon ved den katolsk-apostolske hovedkirke i Gyldenløvesgade i København.
- 12 På Møllevvej, siden 1971 overtaget af den romersk-katolske menighed, se Thisted Købstads historie II p. 252 og Søren Sørensen: Nordens Historie En Folke-bog p. 263. En højkirkelig, karismatisk frikirke som i første halvdel af 1900-tallet havde o. 4000 medlemmer i hele landet. Min bedstefar indtog embedet som diakon i kirken på Møllevvej, og til hans pligter hørte læsningen af det gamle testamente.
- 13 1920 da Nordslesvig vendte tilbage.

- 14 Engbjerggård i Kjelstrup.
- 15 For fars generation et helt selvfølgeligt navn, og ikke blot gymnaster imellem, 1880-1950; Bukh oprettede i 1920 Danmarks første idræts højskole i Ollerup, og uddannelsen som »delingsfører« var endnu blandt mine jævnaldrende højt agtet. Bukhs beundring for nazismen gjorde ham allerede i samtiden til en om-diskuteret person.
- 16 Stiftedes 1884 og virkede som folkehøjskole frem til 2006.
- 17 Forstanderen på Vestbirk var Kristen Nørgaard 1920-1933, gift 1930 med Maren Andersen, mangeårig lærerinde ved skolen; formentlig er det hende der tales om.
- 18 Efter bedstemors død i 1943 flyttede fars søster hjem til Thisted for at passe hus for bedstefar, og da han døde, 8.5. 1945 – efter fastrenes udsagn af bevægethed over Norges befrielse – overtog hun driften af den lille symaskine- og lingeributik på Nytorv. Hun døde i 1956.
- 19 Mange vil måske huske hvordan Laura i Matador oplevede det samme, men uden den samme stolthed.
- 20 Arbejdsløsheden først i 1930'erne var legendarisk stor, parallelt med at verdenskrisen ramte landbruget hårdt.
- 21 Født 1915, død 1938(?).
- 22 Chr. Hvelplund, gården Aldershvile ved Thisted, nu Lerpyttervej 21.
- 23 Jf. afsnittet om fiskeri i Thisted Købstads historie II p. 71.
- 24 Jeg har vage erindringer om at han engang skulle have deltaget i et jysk mesterskabsstævne vist nok i Århus, og i familien yndede man at fortælle om engang vi fik besøg at en af fars udenbys bokse-venner. Inden stævnet på Hotel Phønix var denne ven til frokost, men spiste ikke ret meget, han skulle jo i ringen; far derimod som skulle være ringdommer, tog for sig af mors gode mad. Vel ankommet til hotellets sal viste det sig at vennens modstander havde fået forfald, og han og far enedes så om at give en opvisningskamp. I kampens hede forivrede far sig, satte rigtige stød ind, venen ville ikke stå tilbage og sendte en lige venstre i solar plexus. Tynget af den gode mad besvimed Thisted's champion, så han måtte bæres hjem. Det morede han sig over livet igennem. I bokseklubben virkede han i flere år derefter som ringdommer med stor elegance. Min storebror lærte han at bokse.
- 25 Omtalte fisker, kendt som Gammel Iver, og konen Anna boede Østerbakken 3. Mødet tidsfæstes til først i februar 1937.
- 26 Originalteksten er stilet til mine halvsøskende og mig og drejer sig om vores fælles mor, nemlig Elsa Karen-sine, f. Larsen (1903-1995), enke efter møllersvend Nikolaj Østergaard (død c. 1930); fra ægteskabet med Nikolaj Østergaard havde hun børnene Karen og Niels; de var henholdsvis 10 og 8 i 1937 da jeg blev født i ægteskabet med Gunnar Carl Sørensen. Min mor havde siden Nikolaj Østergaards tidlige død levet som vaskekone. Også min moder har livfuldt fortalt om dette afgørende første møde, og glimt af hendes og fars beretninger kan genfindes i mine digte m.v.
- 27 Kontakterne til brødrene Østergaard, mine halv-søskendes farbrødre, var i mange år tætte, særligt til husmand og mælkeemand Christian Østergaard, Brund, siden Tingstrup.